

2 апреля | Всемирный день распространения информации о проблеме аутизма

ПРИЗНАКИ АУТИЗМА

*Баланың өзіндік ерекше қабілеті
бар
көру, ойлау және сезіну;
тырысудан артық ақымақтық
жоқ
бұл дағдыны олармен
ауыстырыңыз
біздікі*

Дж.-Дж. Руссо

**КГУ "ОҢАЛЫҚТЫРУ"
КӨКШЕТАУ ҚАЛАСЫНЫҢ "МЕЙІРІМ"
ОРТАЛЫҒЫ
ҚАЛАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ ДЕПАРТАМЕНТІ
КӨКШЕТАУ БІЛІМ БЕРУ
АҚМОЛА ОБЛЫСЫ**

Біздің

байланыстарымыз:

**Ақмола облысы,
Көкшетау қаласы,
Жеңіс көшесі, 32
тел.: 8 (7162) 50-42-41
2017meirim@mail.ru**

**ҰСЫНЫСТАР
Ата-аналарға**

Yellow	Үйдің айналасында көмек
Orange	Сабақтар
Green	Кешкі ас
Blue	Бос уақыт
Red	Ұйықтауға дайындалу

Аутизммен ауыратын баланың ата-аналарына кеңес

Аутизмі бар баланың дамуының басты бағыты ата-аналар мен олардың арасындағы әртүрлі, эмоционалды тұрғыдан бай өзара әрекеттесуге бағытталуы керек. Ата-аналар сау баламен сөйлескеннен гөрі олармен көбірек сөйлесуі керек.

• Балаңыздың сыртқы әлемге деген қызығушылығын үнемі оятыңыз. Күнделікті өміріңізге қызығушылық таныту және қамқорлық көрсету, балаңызға мейірімділікпен қарау және эмоционалды күйлерді білдіру үшін әртүрлі дыбыс тіркесімдерін қолдану эмоционалды «жұқтыруды» жеңілдетеді. Бұл өз кезегінде біртіндеп байланысқа деген қажеттілікті және балаңыздың эмоционалды (көбінесе агрессивті) күйінің біртіндеп өзгеруін тудырады.

• Баланың назарын үнемі өз әрекеттеріңізге аударыңыз. Баланы шомылдырған, киіндірген, тексерген және т.б. кезде үнсіз қалмаңыз немесе оны елеменіз, керісінше, оны үнемі және ақырын еліктеуге шақырыңыз. Сонымен қатар, баланың жалпы түрде жасай алатын нәрсесін ғана еліктей алатынын ұмытпаңыз. Анасы ән айтқан кезде жақсы, және бұл тек ән болуы міндетті емес: аутизмі бар балалар сөйлеуге қарағанда музыкаға

жақсы жауап беретініне қарамастан, сөйлеу көріністерін музыкалық ету, баланың атын айту, сіздің пікірлеріңізді, өтініштеріңізді, әңгімелеріңізді, мақтауыңызды және сол сияқтыларды айту маңызды. Ал мұндай баламен сабырлы сөйлесіңіз. *(тіпті тыныш болғаны жөн)* дауыс.

• Баланың толығымен бағынбайтын, басқара алмайтын және тілазар болып кететін «шектен шығу сезімінің» ауыр түрлерінің көрінісін болдырмау үшін оған өзінен физикалық бөліну сәтін оңай жеңуге көмектеседі. Балада үнемі «шектен шығу сезімін» дамыту

сондықтан ол қоршаған ортадағы жаңа нәрселерден қорқуды біртіндеп тоқтатады.

• Сізге деген немқұрайлылық пен аффективті блокадамен (оқшауланумен) қатар, бала сізге ешқашан жұмсақ қарамаса да, кем дегенде біраз уақыт бойы сізден бас тартқан кезде симбиотикалық байланыс түрі де мүмкін екенін есте сақтаңыз.

• Байланыс орнатудың барлық кезеңдерінде байланыс үшін қауіпсіз қашықтықты таңдап, баланың психикалық деңгейінен бастап, байланысқа дайын екеніңізді байқатпай көрсетіңіз.

• Балаңызбен тактильді байланыс кезінде, тіпті оның қарсылығына ашулануды білдіру арқылы да, өз сезімдеріңіз туралы сөйлесіңіз. Аутизммен ауыратын бала сіздің сезімдеріңіз бен сөйлеуіңізді түсіне алатынын есте сақтаңыз. Дегенмен, баланың эмоционалдық ерекшеліктері аналық мейірімділікті қабылдау процесіне кедергі келтіруі мүмкін. Баланың қарсылығын эмоционалдық тұрғыдан аса сезімтал және оған ыңғайсыз тітіркендіргіштермен (ұзақ сүйісу, құлаққа сыбырлау және т.б.) жоюды жалғастыру маңызды. Сонымен қатар, баламен қарым-қатынаста белгілі бір түрлендіруді қолданыңыз, бұл (жағдай) бала ұзақ эмоционалдық байланыстан, құшақтасудан және сүйісуден аулақ болуға тырысқан кезде шартты түрде «жіберу» деп аталады. Дегенмен, аутизммен ауыратын баланың

табиғи автономиясын ескере отырып, бұл мүмкіндікті сақтықпен пайдалану керек.

• Бала сізге назар аудармаса да, оны ешқандай талапсыз немесе нұсқауларсыз ойнауға жұмылдыру әдісін қолданыңыз, тек эмоционалды тұрғыдан қолайлы, сенімді байланыс орнату мақсатында ғана.

• Баланың жылуға, салқындыққа, желге, түрлі-түсті жапырақтарға, ашық күнге, еріген қарға, су ағындарына, құстардың сайрауына, жасыл шөпке, гүлдерге; қоршаған ортаның ластанған жерлеріне (қоқыс шашылған, жағымсыз иісті, лас суға) және таза және жайлы шалғындарға және т.б.

эмоционалды реакцияларын үнемі ынталандырыңыз. Сонымен қатар, баланы тиісті қимылдар мен әрекеттерді қолдануға қайта-қайта үйретіңіз және ынталандырыңыз.

дене қимылдары, дауыс ырғағы, жетілмеген сөздер; бұл мінез-құлықты мақұлдау.

• Байланысқа деген қажеттіліктің жеткіліксіз немесе толық болмауын, сондай-ақ сыртқы әлемнен оқшаулануға деген белсенді, көбінесе агрессивті ұмтылысты үнемі жеңілдетеді. Балалар жалғыз қалғанда өздерін айтарлықтай жақсы сезінетінін есте сақтаңыз. Дегенмен, баланың әрекеттеріне қосылыңыз, содан кейін бірлескен әрекеттерді әдепті түрде талап етіңіз, мысалы, бала ойнап жатқан затпен, "бірге" оқылатын кітаппен, кезекпен жиналатын матрицамен, кезекпен еденге домалатылатын доппен және т.б.

• Оның сізбен байланысуға және күлімсіреуге деген қарапайым әрекеттерін (нәзік дауыспен, нәзік көзқараспен, құшақтаумен, қайта-қайта қайталаумен) оқуды үйреніңіз. **АТЫ-ЖӨНІ ЖӘНЕ Т.Б.) баланы осы байланысты жалғастыруға шақырыңыз.**

